

HÖGSKOLAN
DALARNA

Rapport

Utredning om integrering av hållbar utveckling i sjuksköterskeprogrammet, Högskolan Dalarna

Kursuppgift: Högskolans uppdrag, Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning, 2, VT 2015.

Författare: Ninni Wallfelt
Examinator: Eva Hagström
Ämne: Pedagogik
Kurs: Behörighetsgivande Högskolepedagogik II
Poäng: 7,5 hp
Betygsdatum:
2015-04-23

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Begreppet hållbar utveckling och dess dimensioner

Det internationella arbetet inom FN, som formulerade i Brundtlandkommissionens rapport Our Common Future, 1987¹ skrev följande:

Mänskligheten har förmåga att skapa en hållbar utveckling – att försäkra sig om att utvecklingen tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Begreppet hållbar utveckling innebär gränser eller begränsningar – inte absoluta gränser utan gränser som sätts av dagens teknologi och samhällsorganisation, av naturresurser och av biosfärens förmåga att tåla effekterna av människans olika verksamheter.

Hållbar utveckling är en stor utmaning för dagens och morgondagens samhälle. Högskolor och universitet har en central roll i arbetet för hållbar utveckling och detta omfattar lärosätenas aktiviteter på alla plan: forskning utbildning, kontakter med omgivande samhälle och hur den egna organisationen fungerar. Det är därför viktigt att lärosätena bidrar aktivt med kunskap och lärande kring hållbar utveckling och inte minst med att studenters och anställdas personliga kunskaper och engagemang ökas av att erhålla dessa kunskaper. Begreppet hållbar utveckling finns i Högskolelagens 1 kap, 5 §²:

”Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.”

Övergripande mål för Högskolan Dalarna 2013-2015:

- Alla programstudenter ska under relevanta moment i sin utbildning möta frågor om ett hållbart globalt samhälle, såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt. Frågorna bör också få en lokal förankring och ge studenter tillfälle att på vetenskapligt hållbara grunder, reflektera över dessa och kopplingarna till sitt kommande yrkesliv.
- Mål rörande hållbar global utveckling och dess lokala konsekvenser ska finnas med i alla utbildningsprogram.

Hållbar utveckling handlar om att långsiktigt bevara vattens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska negativ påverkan på naturen och människors hälsa. Bonnedahl (2012) beskriver tre olika dimensioner:

¹ United Nations, http://gu2.se/inv07/brundtland_report.pdf Hämtad 2015-03-13

² Högskolelagen, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19921434.HTM> Hämtad 2015-03-19

- Social hållbarhet, som handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls
- Ekologisk hållbarhet, som handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt
- Ekonomisk hållbarhet, det kan till exempel betyda att ekonomisk tillväxt inte får ske till priset av ett segregerat och ojämlikt samhälle och en förstörd miljö. Samhället bör i stället anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål och där vi långsiktigt investerar i dessa resurser.

Uppdraget

Programansvariga ansvarar för att, i samband med annan översyn av utbildningsplan, kursmoment med miljöaspekter inom huvudområdet integreras i undervisningen. Denna utredning har gjorts utifrån Miljömål för Högskolan Dalarna 2013-2015³ och som ett fördjupningsområde i ”Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning”. Syftet var att analysera kurserna som ingår i sjuksköterskeprogrammet gällande inslag av hållbarhet.

Metod

Huvudmaterialet för analysen utgörs av personlig kommunikation med lärare, utbildningsplanen samt information i kursplaner. Utredningen genomfördes under mars 2015 och april 2015. Jag har gått igenom de kurser som finns i sjuksköterskeprogrammet och har då utgått från Högskolan Dalarnas lärplattform Fronter. Totalt identifierades 15 kurser. En förutsättning för att dokumentera och analysera dessa kurser var att hitta kriterier att utgå från. Då det förelåg bristande tid för en omvärldsanalys tog jag kontakt med Barbro Robertsson, lektor på Göteborgs universitet, som arbetar med implementering av hållbar utveckling i kurser och program.

Kriterier för hållbar utveckling i kurserna

Avsikten var att analysera utbildningsplan och kursplaner, vilket innebär fokus på utbildningarnas innehåll och inte hur de genomförs. Vilket innehåll ska då en utbildning ha för att kunna sägas ha ett tydligt inslag av, eller orientering kring hållbar utveckling? För att göra en inventering av kurser med inslag av hållbar utveckling är det nödvändigt att finna

³ Högskolan Dalarna, Miljömål för Högskolan Dalarna 2013-2015, http://www.du.se/PageFiles/49656/Milj%c3%b6m%c3%a51%202013%20-%202015%2011_mars_13.pdf Hämtad 2015-03-13

kriterier att utgå ifrån. Barbro Robertsson hänvisade till Göteborgs universitets kriterier för hållbarhetsmärkning av kurser och program. Göteborgs universitet skiljer på begreppen hållbarhetsfokuserade och hållbarhetsrelaterade märkningar av program. För att ett *program* skall märkas som *hållbarhetsfokuserat* krävs att minst ett av programmets lärandemål tydligt visar att programmets innehåll uppfyller minst ett av kriterierna nedan. Detta innehåll ska också, i enlighet med kriterierna, utgöra programmets *huvudsakliga* fokus. För att ett program skall märkas som *hållbarhetsrelaterad* krävs att minst ett av programmets lärandemål tydligt visar att programmets innehåll uppfyller minst ett av kriterierna nedan.

För att en *kurs* skall märkas som *hållbarhetsfokuserad* krävs att minst ett av kursens lärandemål tydligt visar att kursens innehåll uppfyller minst ett av kriterierna nedan. Detta innehåll ska också, i enlighet med kriterierna, utgöra kursens *huvudsakliga* fokus. För att en kurs skall märkas som *hållbarhetsrelaterad* krävs att minst ett av kursens lärandemål tydligt visar att kursens innehåll uppfyller minst ett av kriterierna nedan. Detta följer internationell praxis där ”sustainability focused courses” och ”sustainability related courses” är begrepp som används, se AASHE Stars⁴.

Kriterier⁵:

Nedanstående kriterier ska avvägas utifrån respektive utbildnings mål och innehåll.

1. Hållbarhet som begrepp

Begreppet hållbar utveckling och dess historia i en global kontext samt det egna ämnesområdets relation till globala utmaningar.

2. Analys ur ett globaliseringsperspektiv

Hur produkter, tjänster, eller aktiviteter inom det egna livet eller inom det framtida professionella yrkesutövandet påverkar naturmiljö, sociala förhållanden och ekonomi i ett globalt perspektiv idag och i framtiden.

3. Naturens gränser

⁴ The Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education,
<http://www.aashe.org> Hämtad 2015-03-21

⁵ Göteborgs universitet,
<http://medarbetarportalen.gu.se/miljohandbok/Regler+och+riktlinjer/hallbarhetsmarkning?skipSSOCheck=true&referer=http%3A%2F%2Futbildning.gu.se%2Fkurser%2Fhallbarutveckling> Hämtad 2015-03-20

Demografisk utveckling och livsstil i relation till utnyttjandet av naturresurser eller ekosystemens begränsade kapacitet att tillgodose mänsklighetens behov.

4. Bevarande av ekosystem

Bevarande av naturresurser och praktiska metoder för att skydda och upprätthålla livskraftiga ekosystem inför den ökande mänskliga efterfrågan.

5. Mänskliga rättigheter och rättvisefrågor

Fördelnings-, diskriminerings-, hälso- och fattigdomsfrågor och samspelet mellan sociala orättvisor, ohälsa, naturmiljö och alla människors möjlighet till goda livsvillkor.

6. Värderingar, kultur och etik

Hur normer, kultur, religion, etik och sociala villkor kan tänkas påverka förhållandet mellan människa och natur.

7. Konsument- kundmakt

Hur krav på miljöhänsyn och socialt ansvarstagande från privata och offentliga kunder samt konsumenter påverkar individer, politiken och företags strategier och affärsmöjligheter.

8. Styrning och förvaltning

Hur regelverk, politik, ekonomiska styrmedel och frivilliga överenskommelser samt ledarskap formar mänskligt beteende samt staters och företags ageranden i relation till naturmiljö och sociala frågor.

9. Planering och design

Hur samhällsplanering samt produkt- och tjänstedesign har inflytande över människors välbefinnande och påverkan på naturmiljön.

10. Aktörers arbete och ansvarstagande

Olika globala och lokala aktörers arbete med, och uppföljning av, miljöprestanda samt socialt och ekonomisk ansvarstagande.

Sjuksköterskeprogrammet

Enligt examensmål i Högskoleförordningen (1993:100) ska studenten⁶:

- visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna
- visa förmåga att kunna diskutera miljö- och hållbarhetsfrågor i relation till såväl hälso- och sjukvården som till den kommande yrkesrollen

En översikt över kurserna i sjuksköterskeprogrammet redovisas i bilaga 1.

Analys av kurser i sjuksköterskeprogrammet

I utbildningsplanen för sjuksköterskeprogrammet står⁷:

Studierna inom programmet stärker studenternas kompetens och medvetenhet om hur en hållbar utveckling kan främjas, vilket innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd samt rättvisa.

Studierna leder dessutom till en ökad medvetenhet om genus, jämställdhet och likabehandling sett ur ett personligt och professionellt perspektiv.

I detta avsnitt redogörs för kurserna i sjuksköterskeprogrammet som är hållbarhetsrelaterade enligt kriterierna. Jag har fokuserat på rubrikerna mål, syfte och innehåll.

Termin 1:

- VÅ1048 Introduktion omvårdnad och etik, 15 hp

VÅ1048 innehåller lärandemål och läraktiviteter som har inslag av den sociala dimensionen av hållbar utveckling och den är hållbarhetsrelaterad enligt kriterierna. Ett socialt hållbart samhälle innebär att alla individer får sina rättigheter respekterade vilket belyses i målet där *studenterna ska reflektera över betydelsen av att människans värdighet och integritet upprätthålls i samband med omvårdnad och mellanmänskliga möten*. Innehållet i kursen tar upp förutsättningar för det goda mötet med patienten.

⁶ Högskoleförordningen, https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100/ Hämtad 2015-03-28

⁷ Utbildningsplan Sjuksköterskeprogrammet 180 hp, Högskolan Dalarna, <http://du.se/sv/Utbildning/Utbildningsplan/?programkod=VSSPG> Hämtad 2015-03-20

Termin 2:

- MC1074 Farmakologi, 4,5 hp
- VÅ1050 Människans grundläggande omvårdnadsbehov, 10,5 hp
- VÅ1052 Människa, hälsa och samhälle, 7,5 hp

MC 1074 innehåller lärandemål och lärandeaktiviteter som har tydligt inslag av hållbar utveckling i den ekologiska dimensionen. Studenterna ska *beskriva hur läkemedel påverkar miljön och diskutera hur hanteringen kan bli mer hållbar ur ett miljöperspektiv*. Detta tas upp i föreläsningar, seminarium och tentamen. Denna kurs är hållbarhetsrelaterad enligt kriterierna såsom nästa kurs VÅ1050.

VÅ1050 innehåller lärandemål och lärandeaktiviteter som har inslag av sociala dimensionen av hållbar utveckling. Studenterna ska *reflektera över betydelsen av ett etiskt och professionellt förhållningssätt, samt att värna autonomi, delaktighet, integritet och värdighet i mötet med patient och närstående*. Situationer med utsatthet och sårbarhet i det dagliga livet identifieras med tonvikt på sjuksköterskans ansvar för att möten med patienter sker med respekt och bejakar integritet och delaktighet. Planering för hållbar utveckling i yrkesutövning och arbetsliv med betoning på likabehandling i mångfaldsperspektiv ingår också. I kursen ingår också färdighetsträning av medicintekniska moment där hantering av material inom hälso- och sjukvården lyfts vilket innebär att både ekonomisk och ekologisk dimension av hållbarhet ingår.

VÅ1052 har tydliga mål och inslag av hållbar utveckling. Den uppfyller kriterier för hållbarhetsfokuserad kurs. Den innehåller samtliga dimensioner av hållbar utveckling. Kursens övergripande mål är att *studenten ska ha kunskap om och förståelse för människors livsvillkor och förutsättningar för hälsa ur såväl lokalt, nationellt som globalt perspektiv med särskilt beaktande av likabehandling, mångfaldsaspekter samt hållbar utveckling*. Vidare ska kursen ge en förståelse för människans utsatthet och behov av trygghet och skydd. Studenterna ska *redogöra för innebörden i konventioner och styrdokument som avser mänskliga rättigheter, hållbar utveckling samt folkhälsa*. De ska också *definiera ekologisk, ekonomisk och hållbar utveckling och ge exempel på hur hälso- och sjukvårdspersonal kan arbeta mot målet om en hållbar utveckling*. De ska också *redogöra för viktiga bestämningsfaktorer av betydelse för hälsa samt reflektera över sambanden mellan hälsa, livsstil och miljö ur ett globalt, nationellt och lokalt perspektiv*.

Termin 3:

- VÅ1053 Metoder och teorier vid symtom och tecken på hälsa/ohälsa I, 30 hp

VÅ1053 har tydliga mål och inslag av hållbar utveckling. Kursen har inslag av samtliga dimensioner av hållbar utveckling och den kan anses hållbarhetsrelaterad då dess huvudsakliga fokus inte är hållbar utveckling. I den sociala dimensionen lyfts mötet med patienten avseende respektfullt bemötande med hänsyn till integritet värdighet och empati. Studenterna ska *reflektera över hälsa och ohälsa relaterat till människors livsvillkor och levnadsvanor*. I kursen ingår färdighetsträningar av medicintekniska moment och studenten bedöms utifrån en bedömningsmall där ett bedömningskriterie är att studenten *ska reflektera över sjuksköterskans ansvar i vårdarbetet i relation till miljöarbete för ett hållbart samhälle*. Det gäller till exempel läkemedelshantering, hur läkemedel kasseras samt övrig avfallshantering. Den ekonomiska och ekologiska dimensionen täcks därmed in och den kan anses hållbarhetsrelaterad.

Termin 4 består av tre kurser:

- VÅ1055 Personcentrerad vård inom somatisk vård, 15 hp
- VÅ2021 Metod och teorier vid tecken på hälsa/ohälsa II, 7,5 hp

VÅ1055 är en verksamhetsförlagd kurs (VFU). Lärare har regelbundna seminarier som kan innehålla inslag av hållbar utveckling. Under VFU bedöms studenterna formativt och summativt utifrån ett bedömningsinstrument där kostnadseffektivitet finns med. Målen relaterar till den sociala hållbarheten: *reflektera över det egna förhållningssättet i möten i vården i relation till etiska frågeställningar, livsvillkor, mångfald, ålder och genus och kommunicera med patient, närstående och vårdpersonal för att utveckla en förtroendefull relation som kännetecknas av tydlighet, empati och respekt*. Dessa mål visar på hållbarhetsrelaterad fokus i kursen. Detta gäller även nästa kurs VÅ2021.

VÅ2021 innehåller inslag av social hållbar utveckling. Kunskaper fördjupas kring betydelse av kommunikation och etiskt förhållningssätt i vårdmötet. Studenten ska *reflektera över kommunikationens betydelse i mötet med patient och närstående*.

Termin 5 består av en kurs:

- VÅ (kursplan under utveckling) Personcentrerad vård inom olika vårdsammanhang, 30 hp.

Detta är en verksamhetsförlagd utbildning inom olika vårdsammanhang. De olika vårdsammanhangen är: Omvårdnad vid psykisk ohälsa, omvårdnad i öppenvård, omvårdnad vid vård av äldre, omvårdnad vid akuta tillstånd. I denna kurs finns mål med inslag av ekologiska och ekonomiska inslag. *Studenten ska reflektera över arbetsorganisation, hantering av läkemedel och förbrukningsmaterial i relation till kostnadseffektivitet, miljö och hållbart samhälle.* Den sociala dimensionen av hållbarhet täcks av att *studenten ska ha ett professionellt förhållningssätt gentemot patient och närstående.* Detta gör att kursen är hållbarhetsrelaterad enligt kriterierna.

Termin 6:

- VÅ (kursplan under utveckling), 7,5 hp (VFU-kurs)

Sista terminen på sjuksköterskeprogrammet innehåller vetenskaplig metod och examensarbete på kandidatnivå samt en VFU-kurs som är under utveckling. Denna kurs kommer att innehålla det praktiska provet i Nationell Klinisk Slutexamination (NKSE)⁸. I bedömningsunderlaget vid praktiskt prov bedöms professionellt förhållningssätt. I detta ryms bland annat respekt för patientens integritet och självbestämmande. Studenterna ska visa på helhetssyn på människan utifrån vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med beaktande av mänskliga rättigheter. Detta täcker in den sociala dimensionen av hållbarhet och kursen bedöms hållbarhetsrelaterad enligt kriterierna.

Sammanfattning

I utbildningsplanen för sjuksköterskeprogrammet finns mål som är hållbarhetsrelaterade enligt kriterierna från Göteborgs universitet. Dessutom finns både hållbarhetsfokuserade och hållbarhetsrelaterade mål i kursplanerna. När denna inventering genomfördes pågick implementeringen av det nya sjuksköterskeprogrammet. Det innebär att en av kurserna var under utveckling och inte kunde analyseras. Dock har jag kännedom om att NKSE kommer att vara i denna kurs som är i termin 6. En av programmets kurser hade tydliga inslag av hållbar utveckling i alla dimensionerna social-, ekonomisk och ekologisk hållbarhet och uppfyllde kriterier för hållbarhetsfokuserad kurs. Åtta av kurserna har antingen social-, ekonomisk eller ekologisk hållbar utveckling och uppfyller kriterier för hållbarhetsrelaterade kurser.

⁸ Nationell Klinisk Slutexamination, <http://www.nkse.se/> Hämtad 2015-03-29

En avslutande reflektion

Vad är det vi vill att studenterna ska kunna? Det kan stå sist i en mening i ett mål eller ett innehåll att studenten skall ”reflektera över hållbar utveckling”. Jag måste börja med att försöka förstå vad det är tänkt att studenten skall lära sig, vilka aktiviteter i kursen som syftar till att träna på detta och också hur det examineras. Då måste jag analysera studiehandledningen. Där skrivs hur undervisningen bedrivs och det framkommer inte i denna utredning. Det skulle kräva en djupare analys där intervju av kursansvarig skulle kunna ge en djupare förståelse och kunskap om hur undervisningen bedrivs, vilket inte var möjligt i ramen för denna inventering. Det gör att det kan finnas en skillnad mellan hur inslag av hållbar utveckling i kurserna betraktas på kursplanenivå jämfört med hur begreppet faktiskt använts i kurserna. Kriterierna enligt Göteborgs universitet var tydliga vilket underlättade analysen.

Numera är det självklart att studenterna skall lära sig någonting om kursens ämne i relation till de globala utmaningarna som handlar om mänskligt välbefinnande och utveckling *samtidigt* som det finns begränsade naturresurser. Det är ju det där *samtidigt* som ofta inte finns med utan man nöjer sig med att tänka att ”Mänskliga rättigheter är social hållbarhet” så då räknas det, istället för att tänka mänskliga rättigheter *och* begränsade naturresurser/naturmiljö, då har man gett sig in i det här komplexa fältet som är hållbar utveckling. Lärande för hållbar utveckling talar ju om att det studenten bör lära sig är att förstå hållbarhetsproblemets komplexitet. Då bör lärarna och studenterna lära sig de tre dimensionerna samtidigt, lokalt och globalt, nu och i framtiden, intressenters motsatta värderingar och intressen och där det inte finns rätt och fel lösning utan olika lösningar för delar som samverkar. Att lära sig att kasta sopor på ett ställe (att göra ”rätt”, som kanske dessutom är fel i morgon) utan att förstå hela processen med materialets framtagning, förflyttning, vad som händer sedan etcetera kan jag inte se som lärande för hållbar utveckling. Mycket av det vi lär ut idag är ett bidrag till hållbar utveckling men det är inte alls samma sak som lärande för hållbar utveckling

Referenser

- The Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education. Hämtad 21 mars, 2015, från <http://www.aashe.org>
- Bonnedahl, K. J. (2012). *Från ekonomiskt till hållbart, från exploatering till samexistens: En bok om att tänka om*. Lund: Studentlitteratur.
- Göteborgs universitet, hämtad 20 mars, 2015,
<http://medarbetarportalen.gu.se/miljohandbok/Regler+och+riktlinjer/hallbarhetsmarkning?skipSSOCheck=true&referer=http%3A%2F%2Futbildning.gu.se%2Fkurser%2Fhallbarutveckling>
- Högskolan Dalarna (2013). Miljömål för Högskolan Dalarna. Hämtad 13 mars, 2015, från,
http://www.du.se/PageFiles/49656/Milj%c3%b6m%c3%a5%202013%20-%202015%2011_mars_13.pdf
- Högskolan Dalarna (2013). Utbildningsplan för sjuksköterskeprogrammet. Hämtad 20 mars, 2015, från, <http://du.se/sv/Utbildning/Utbildningsplan/?programkod=VSSPG>
- Högskoleförordningen (1993). Hämtad från Sveriges Riksdag 28 mars, 2015,
https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100/
- Högskolelagen (1992:1 434). Hämtad 19 mars, 2015, från,
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19921434.HTM>
- Nationell Klinisk Slutexamination (2013). Hämtad 29 mars, 2015, från,
<http://www.nkse.se/>
- United Nations (1987). Hämtad från Göteborgs Universitet 13 mars, 2015,
http://gu2.se/inv07/brundtland_report.pdf
- Wikipedia (2015). Hämtad 22 mars, 2015, från,
http://sv.wikipedia.org/wiki/H%C3%A5llbar_utveckling

Tabell 1. Lista över kurser i sjuksköterskeprogrammet

Bilaga 1

Kurskod	Kursnamn	Hp	Kursansvarig	Ämne	Kursens övergripande mål
Termin 1 VÅ1048	Introduktion omvårdnad och etik	15 hp	Ann-Marie Söderblom	omvårdnad	Studenten ska ha grundläggande kunskaper om sjuksköterskeprofessionen och omvårdnadens utveckling, kunskapsteoretiska grund och centrala begrepp. Vidare ska studenten ha kunskap och förståelse för etik och omvårdnadens värdegrund samt olika grupprocesser.
MC1072	Anatomi och fysiologi I	7,5 hp	Anton Grenholm	Medicin	Kursen omfattar anatomi och fysiologi hos den friska människokroppen. De två områdena är integrerade under kursens gång för att ge en förståelse för sambanden mellan struktur och funktion. I kursen studeras grundläggande cellbiologi och vävnadslära. Vidare studeras utseende och funktion hos cirkulations- och respirationssystemen samt immunsystemet. I kursen studeras också ett antal medicinska undersökningsmetoder relaterade till de nämnda organsystemen samt hjärt-lungräddning.
VÅ1049	Metoder för evidensbaserad vård I	7,5 hp	Marianne Spante	Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten ska ha en förståelse för olika sätt att se på kunskap och vetenskap samt vad begreppen evidensbaserad- och erfarenhetsbaserad kunskap och

					vård innebär. Studenten ska också öva upp ett kritiskt förhållningssätt i relation till forskningsprocessens olika delar och relationen mellan teori och klinisk praxis.
Termin 2 MC1073	Anatomi och fysiologi II	7,5 hp	Tobias Rudholm Feldreich	Medicin	I kursen studeras matspjälkningen, energiomsättningen, rörelseapparaten, nervsystemet, hormonella systemet, urinvägssystemet och fortplantningen samt samverkan mellan kroppens organsystem. Särskilt fokus läggs på organsystemens funktion och relation till varandra i upprätthållandet av kroppens homeostas. Kursen omfattar också kunskap om anatomiska och fysiologiska förändringar vid långvarig immobilisering samt ergonomiska principer och arbetsteknik vid förflyttningar. Vidare studeras några medicinska undersökningsmetoder relaterade till de nämnda organsystemen.
VÅ1050	Människans grundläggande omvårdnadsbehov	10,5 hp	Maria Neljesjö	Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten ska ha grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna bedöma, planera och utföra grundläggande omvårdnad utifrån ett evidens- och erfarenhetsbaserat samt etiskt arbetssätt i omvårdnaden. Vidare ska studenten kunna reflektera över mångfald och kulturella skillnader som

					grund för grundläggande omvårdnadsbehov. (3 v. VFU)
MC1074	Mikrobiologi och farmakologi	4,5 hp	Marika Hagelberg	Medicin	Kursens övergripande mål är att studenten ska ha kunskaper inom klinisk mikrobiologi och allmän farmakologi
VÅ1052	Människa, hälsa och samhälle	7,5 hp	Liselotte Åström	Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten ska ha kunskap om och förståelse för människors livsvillkor och förutsättningar för hälsa ur såväl lokalt, nationellt som globalt perspektiv med särskilt beaktande av likabehandling, mångfaldsaspekter samt hållbar utveckling. Vidare ska kursen ge en förståelse för människans utsatthet och behov av trygghet och skydd.
Termin 3 VÅ 1053	Metoder och teorier vid tecken på symtom och tecken på hälsa/ohälsa I	30 hp	Elisa Jobs, Anette Sahlqvist, Annelie Bergström	Omvårdnad	Det övergripande målet är att studenten ska kunna bedöma och värdera hälso- och ohälsotillstånd som grund för sjuksköterskans behandling av patienten ur både ett omvårdnads- och medicinskt perspektiv. Vidare ska studenten kunna behärska olika tekniska och kommunikativa färdigheter i en simulerad miljö samt behärska grundläggande läkemedelsberäkning.
Termin 4 VÅ1055	Personcentrerad vård inom somatisk vård	15 hp	Berit Karlsson Wallin	Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten, under handledning och

					utifrån ett kritiskt förhållningssätt, ska visa förmåga att ge en personcentrerad och säker, evidensbaserad omvårdnad. (10 v. VFU-kurs)
VÅ	Ledarskap och teamarbete	7,5 hp	Gunilla Oscarsdotter	Omvårdnad	I kursen studeras organisations- och ledningsmodeller med relevans för hälso- och sjukvården, ledarskap, sjuksköterskans arbetsledande funktion i omvårdnadsarbetet, tvärprofessionellt samarbete samt konflikthantering. Vidare belyses arbetsmiljöns regelsystem, arbetsmiljöproblem, faktorer som kan främja en god arbetsmiljö, samt hälso- och sjukvårdsrätt.
VÅ 2021	Metoder och teorier vid symtom och tecken på hälsa/ohälsa	7,5 hp		Omvårdnad	Det övergripande målet är att studenten ska kunna visa kunskap och förståelse för de omvårdnadsbehov som uppstår vid komplexa tillstånd av ohälsa och sjukdom. Vidare ska studenten förstå att bemöta de närstående och den sjuke, i vården och vid vård i livets slut.
Termin 5 VÅ*	Omvårdnad vid psykisk ohälsa	7,5 hp		Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten, under handledning och utifrån helhetssyn ska kunna ge personcentrerad, etisk och säker evidensbaserad vård vid komplexa hälsotillstånd inom geriatrik och psykiatriska vård, primärvård och akutsjukvård.
	Omvårdnad i öppenvård	7,5 hp		Omvårdnad	

	Omvårdnad vid vård av äldre	7,5 hp		Omvårdnad	
	Omvårdnad vid akuta sjukdomstillstånd	7,5 hp		Omvårdnad	
Termin 6 VÅ2023	Metoder för evidensbaserad vård II	7,5 hp		Omvårdnad	Kursens övergripande mål är att studenten ska ha fördjupade kunskaper i vetenskaplig metodik för att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt tänkande och förhållningssätt. I målet ingår att ta eget ansvar för att följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet, bedriva evidensbaserad vård och kunna delta i utvecklings- och förbättringsarbeten inom omvårdnad. Kursens syfte är också att ge studenten färdigheter som krävs för att utforma en projektplan till en forskningsstudie.
VÅ2022	Examensarbete i omvårdnad	15 hp		Omvårdnad	Genom ett självständigt examensarbete erhålla fördjupade kunskaper inom ett problemområde med relevans för omvårdnad, samt genom kritisk granskning av annat examensarbete få fördjupning i ytterligare ett område för att kunna utöva evidensbaserad vård i yrket.
VÅ*	Personcentrerad vård fördjupning inom omvårdnad	7,5 hp		Omvårdnad	Under utveckling. VFU-kurs NKSE

*kursplaner under utveckling